

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

інформанти, виокремлюють такі, як: відсутність відповідей на запити, ігнорування вимог, відсутність доступу до електронних баз даних з публічною інформацією, ігнорування, відмова у суттєвій відповіді на запит [1, с. 13–14].

Отже, узагальнюючи, зазначимо, що досвід налагодження комунікації органів влади з населенням у часи пандемії дозволив задати вектор для її реалізації під час повномасштабної війни. Люди активно використовують інтернет-майданчики для отримання інформації й взаємодії з представниками влади. Різноманітні вітчизняні й зарубіжні ініціативи створюють наочний матеріал для покращення віддаленої комунікації. На жаль, попри зростання значимості онлайн-платформ серед українського населення, сьогодні все ще існують прогалини у підтримці кризових комунікацій, які потребують свого вивчення і подальшого розв'язання.

Список використаних джерел:

1. Вплив воєнного стану на громадську участь в Україні / О. Гвоздік та ін. Проект Ради Європи «Зміцнення громад. участі у демократ. процесі прийняття рішень в Україні», 2022. 40 с. URL: <https://rm.coe.int/research-influence-of-martial-law-on-the-civil-participation-in-ukrain/1680a79d85>
2. Дев'ять комунікаційних інструментів для роботи з внутрішніми переселенцями. *U-LEAD*. URL: https://u-lead.org.ua/news/146?fbclid=IwAR10fjReRz7mVp_o0iVmJ00wchSRiny_gZMqCgQab0bYCuTBMJ4z3op10E0
3. Мудрак Л. Комунікація і криза: як громадам протистояти викликам і успішно діяти в період кризи : посібник. Київ : ГО «Укр. Медіа-Центр», Агентство США з міжнар. розвитку (USAID, 2020. 112 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/663/Комунікація_і_криза_-_посібник_Лари_Мудрак.pdf
4. Національне агентство України з питань державної служби – Кризові комунікації та як протистояти викликам війни: презентували нові освітні серіали для публічних службовців. *Головна. Національне агентство України з питань державної служби*. URL: <https://nads.gov.ua/news/prezentuvaly-novi-osvitni-serialy-dlia-publichnykh-sluzhbovtziv>
5. Пік досвіду: управлінські процеси та стійкість територіальних громад до викликів війни. *VoxUkraine / «Вокс Україна»* – більше ніж найкраща аналітика про Україну. URL: <https://voxukraine.org/rik-dosvidu-upravlinski-protsesy-ta-stijkist-terytorialnyh-gromad-do-vyglykiv-vijny>
6. Центр соціологічних досліджень, децентралізації та регіонального розвитку. Стійкість громад: проблеми та рішення у прогнозуванні та реагуванні на кризи та загрози, спричинені повномасштабною війною. 2023. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/KSE-Institute-zvit-iz-doslidzhennya-Stii-kist-gromad.-Hanns-Final.pdf>
7. Covid-19 – все? ВООЗ оголосила, що вірус перестав бути світовою загрозою – BBC News Україна. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65412089>

Ключові слова: кризові ситуації, органи влади, населення, комунікація, Covid-19, російсько-українська війна.

Key words: crisis situations, authorities, population, communication, Covid-19, Russian-Ukrainian war.

БІЛИЙ ВЕНІАМІН СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

ВИБОРЧІ ТА ПАРЛАМЕНТСЬКІ ДЕБАТИ: МЕДІА-СКАНДАЛИ VS. РАЦІОНАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ

Політичні дебати у сучасному світі стали невід'ємною частиною політичного процесу. За результатами політичних дебатів громадяни можуть зробити раціональний вибір між кандидатами. Політичні дебати відбуваються завжди у двох формах – виборчі дебати (як складова електорального процесу) та парламентські дебати (які визначають урядову політику).

У ХХ столітті виборчі дебати, завдяки розвитку традиційних медіа, набули форми яскравого політичного шоу, яке привертає масову аудиторію. Телевізійні дебати досить часто змінювали не лише долю окремих кандидатів, а й вектор розвитку держав. Наприклад, перші телевізійні дебати, які відбулись між Р. Ніксоном та Д.Ж. Кеннеді продемонстрували потужні можливості телебачення у процесі формування політичного іміджу та впливу на політику. Завдяки виборчим дебатам, зрештою, й утворилась медіаполітична система. Було дано старт процесу медіатизації політики. Політичні діячі, обрані завдяки підтримці медіа-імперій, сприяли подальшому розвитку технології, а технології визначали соціальну та політичну реальність. Погодимось із тим, що «сучасні електронні мас-медіа... змінюють систему представництва громадянських інтересів, створюють нові форми комунікації у сфері публічної влади, перетворюють політику на медіа-процес, віртуалізують політичний простір, створюють «гіперреальність... Боротьбу за владу в політиці перенесено з ідеологій, організацій і програмних положень у сферу віртуальних іміджів... Внаслідок інформаційних кампаній влада переходить до тих, хто вдало використовує можливості масмедіа, а не до тих, хто вміє урядувати» [4, с. 366].

У ХХІ столітті розвиток політичних дебатів пов'язується із переходом від традиційних медіа до цифрової комунікації у мережі інтернет. Змінюється формат виборчих дебатів, які остаточно перетворюються із раціональної дискусії на перфоманс. Ще й досі серед політичних експертів тривають дискусії щодо дебатів на НСК «Олімпійський» у 2019 році. Фраза «Стадіон так стадіон» [2] стала мемом. Але це були перші дебати в історії України, які вийшли за межі звичного телевізійного формату й не проводились у студії. Відзначимо: «В українському законодавстві процедура проведення теледебатів між кандидатами в Президенти, включеними до виборчого бюлетеня для повторного голосування, регулюється статтею 62 Закону України «Про вибори Президента України» та Постановою ЦВК. Закон визначає дебати двох видів: перший – публічні дебати як форма передвиборної агітації, що оплачується кандидатами з коштів своїх виборчих фондів.

Другий вид – проведення теледебатів між кандидатами в Президенти, що пройшли до другого туру. Такі теледебати проводяться за бюджетні кошти та організовуються і проводяться Національною суспільною телерадіокомпанією України. Теледебати кандидатів, що пройшли до другого туру, в розумінні статті 62 Закону чітко регламентовані... Теледебати транслюються на суспільно-політичному загальнонаціональному каналі Суспільного телебачення в прямому ефірі, на Першому каналі Національної радіокомпанії України та можуть безкоштовно транслюватися іншими каналами мовлення. Хоча суспільний мовник і виявив готовність до проведення теледебатів, обох кандидатів можна було побачити лише на НСК «Олімпійський» перед другим туром президентських виборів 2019 року» [1].

Очевидно, що переможцями у виборчих дебатах майбутнього стануть ті політичні діячі, які зможуть найбільш ефективно використовувати можливості цифрової епохи, створювати імідж та впливати на громадську думку за допомогою соціальних мереж. Завданням політиків та політичних технологів у електоральних кампаніях стає пошук новітніх каналів зв'язку із масовою аудиторією. Раціональна аргументація під час виборів має бути доповнена емоційним зв'язком із аудиторією; психологічний чинник є одним із найважливіших у політичній комунікації за допомогою соціальних мереж. Дебати в інформаційному суспільстві під час виборчих кампаній стають елементом боротьби за порядок денний, який вигідний одному із кандидатів, вони дозволяють зробити акцент на особистості політичного лідера, а раціональна аргументація стає другорядною. На перший план під час виборів виходять медіа-скандали: «... дискурс медіа сьогодні формується розважальними ток-шоу на політичну тематику та обертається навколо медіа-скандалів... За відсутності раціонального дискурсу участь урядовців чи депутатів у політичних ток-шоу та удавана відкритість влади не здатні сприяти формулюванню мети політичного розвитку та визначенню напрямків реалізації політичного курсу з боку уряду. Маємо ірраціональний медіадискурс, який спотворює раціональний електоральний вибір та створює навіжену урядову політику» [3].

Натомість, вкрай важливо плекати та розвивати традицію парламентських дебатів, які є невід'ємною складовою вироблення раціональної публічної політики.

Список використаних джерел:

1. Політичні дебати – дискусія, що вирішує долю держави. 2019. 4 грудня. *Центр демократії та верховенства права*. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/politychni-debaty/>
2. «Стадіон, так стадіон»: Порошенко прийняв виклик Зеленського. *ТСН*. 2019. 4 квітня. URL: <https://tsn.ua/politika/stadion-tak-stadion-poroshenko-priynayav-viklik-zelenskogo-1323411.html>
3. Яковлев Д. В. Дискурс вітчизняних медіа щодо країн Балтії: минуле / майбутнє, policy / politics. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 26. С. 82–87.

4. Яковлев Д. В. Трансформації політичної влади в інформаційну добу. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія «Соціологія і політичні науки»*. 2007. Т. 12. Вип. 6. С. 364–370. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/1479>

Ключові слова: Політика, політичний імідж, комунікація, дебати, виборчі дебати.
Key words: Politics, political image, communication, debates, election debates.

ІВАНОВСЬКИЙ ВІКТОР ВІТАЛІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ ДЕМОКРАТІЇ: СИНЕРГІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

У процесі становлення демократичної політичної системи утворювались різні моделі взаємодії між державою та ринком. Конституційні особливості взаємодії між виконавчою та представницькою владою у різних демократичних країнах, які обумовлені специфікою історичного розвитку, покликані вирішувати єдину проблему – справедливого розподілу та перерозподілу влади, власності та капіталу. У центрі економічної демократії знаходиться пошук гармонії між політичним представництвом та утворенням і розподілом капіталу. Політична демократія неможлива без ринкової економіки. Погодимось із думкою В. Кампо: «Елементи ринкової економіки, звісно, можуть існувати і за авторитарних чи навіть тоталітарних режимів – правого чи лівого ґатунку. Та найоптимальнішим для формування і функціонування ринкової економіки є панування конституційної демократії, коли фактично відсутні волюнтаристські політичні, законодавчі чи інші обмеження для розвитку підприємництва, його відносин із державою та громадянським суспільством» [1].

Ринкова економіка, яка завдяки жорсткій економічній конкуренції утворює значний розрив у доходах між бідними та багатими, потребує справедливого перерозподілу суспільного блага. Цей перерозподіл утворюється завдяки механізмам політичного представництва. Саме тому політичне представництво середнього класу у парламенті є важливим для економічної демократії. Варто погодитись із думкою українського дослідника: «Середній клас, завдяки своїй активності, відіграв значну роль у часи кардинальних змін. Натомість, на виборах, а особливо після них середній клас поки що програє змагання за економічну демократію – встановлення справедливого розподілу суспільних ресурсів. Під час виборчих кампаній в Україні перемагають завше кандидати від олігархів з популістською риторикою. Йдеться про олігархічні партії, які змінюють обличчя, а не сутність політики та політичний дискурс, який підтримується олігархічними медіа... Підвищення участі

Калашнікова Людмила Володимирівна	
Соціальні практики забезпечення життя: особистісний вимір	217
Яковлева Лілія Іванівна	
Делегітимація влади як глобальний виклик ХХІ століття	221
Каретна Ольга Олександрівна	
Проблеми взаємовідносин молоді та старшого покоління	223
Шмаленко Юлія Іванівна	
Використання інформаційно-психологічних операцій (ІПСО) у сучасній війні в Україні	226
Яценко Микола Анатолійович	
Дослідження сфери освіти на територіях, що постраждали внаслідок війни	229
Барасій Віта Юрійвна	
Розвиток соціальних мереж: синергія демократії та технологій	232
Безуглова Валерія Дмитрівна	
Комунікація у системі «населення-влада» під час криз: досвід України	235
Білий Веніамін Сергійович	
Виборчі та парламентські дебати: медіа-скандали vs. раціональна комунікація	239
Івановський Віктор Віталійович	
Система економічної демократії: синергія політичної науки та економічної теорії	241
Фартушний Дмитро Сергійович	
Ситуація вибору та електоральний вибір в Україні	243

СЕКЦІЯ 6

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Цільмак Олена Миколаївна	
Психотехнології для регуляції та проживання стану тривоги	247
Корнута Людмила Михайлівна	
Створення психологічної безпеки в команді: роль лідера	252
Короход Ясміна Джанівна,	
Татьянчиков Андрій Олександрович	
Деякі базові техніки гештальт-терапії для розвитку особистості	254
Лазор Катерина Петрівна	
Соціальна криза самоідентифікації особистості	257
Лісовенко Анна Федорівна	
Причини та методи корекції прокрастинації особистості	260
Ташматов Вячеслав Абдуллайович	
Професійна психологічна підготовка поліцейських в умовах війни	264